

ДЕЯКІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНО- ПРАВОВОЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

МОХОНЧУК Сергій Михайлович - начальник Головного управління юстиції у Харківській області, кандидат юридичних наук, доцент

УДК. 341.4

Стаття посвячена общетеоретическим вопросам национально-правовой имплементации норм международного уголовного права. Рассмотрены основные научные подходы к определению и раскрытию содержания терминов «трансформация», «инкорпорация», «рецепция», «отсылка» и установлено какие из форм имплементации являются наиболее распространенными в практике.

Ключові слова: міжнародне кримінальне право, імплементація норм міжнародного права, трансформація, інкорпорація, рецепція, відсилка.

Питання запровадження норм міжнародного кримінального права є надзвичайно актуальним і одночасно складним. Від якості реалізації норм, що встановлюють відповідальність за скоєння міжнародних правопорушень у внутрішньому правопорядку держави, а отже і від вибору механізму імплементації залежить не лише ефективність дотримання державою одного із основних принципів міжнародного права *pacta sunt servanda*, й створення дієвих гарантій захисту на національному рівні найважливіших цінностей – людини, її прав і законних інтересів, державної безпеки тощо. Зазначимо, що необхідність імплементації у національне право норм міжнародного права, зокрема міжнародного кримінального права, є наслідком участі держави у міжнародних договорах спрямованих на попередження і припинення злочинності, створення умов для забезпечення здійснення кримінального правосуддя

на території держави і для забезпечення співробітництва держав у цій сфері.

Питання імплементації норм міжнародного кримінального права у національне кримінальне право привертало увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених (Адельханян Р., Аль-Захарн С., Басіюні М., Бліщенко І., Буроменський М., Вдовін В., Дрьоміна Н., Зелінська Н., Касе-зе А., Карпець І., Кибальник А., Костенко М., Куцевич М., Кучевська С., Маєвська А., Миронова В., Моріс М., Навроцький В., Опалич Є., Попович В., Русінова В., Саркісян М., Сафаров Н., Соломоненко І., Трікоз Є., Ференц Б., Фісенко І., Хавронюк М., Шарф М. та ін.). Це питання набуває особливого значення у зв'язку із підписанням Україною Статуту Міжнародного кримінального суду, який поки що наша держава не ратифікувала, передусім у зв'язку із необхідністю приведення національного законодавства у відповідність до норм даного документу. Різноманітність підходів до імплементації норм міжнародного права у національний правопорядок держав, породжує проблему вибору найбільш оптимальної моделі з метою якомога ефективнішого виконання державою своїх міжнародних зобов'язань. Це означає, що звернення до дослідження загальних питань національно-правової імплементації норм міжнародного кримінального права, залишається актуальним для сучасної юридичної науки.

Особливістю міжнародного кримінального права є складність застосування його

джерел, оскільки вони діють в сфері регулювання, де держави неохоче допускають стороннє вторгнення, розглядаючи норми національного кримінального права як частину свого суверенітету. Національні суди, як правило, при здійсненні кримінального правосуддя керуються вимогами внутрішнього кримінального права. Тому у більшості міжнародних договорів, які регулюють суспільні відносини у сфері протидії злочинності, як правило містяться норми, що встановлюють прямо чи опосередковано обов'язок держави привести своє внутрішнє законодавство у відповідність до встановлених у цих договорах положень. Наприклад, Конвенція про запобігання злочинів геноциду та покарання за нього 1948 року передбачає, що «для введення в силу положень даної Конвенції договірні сторони зобов'язуються провести необхідне законодавство, кожна у відповідності зі своєю конституційною процедурою, і, зокрема, передбачити ефективні заходи покарання осіб, винних у здійсненні геноциду ... »(ст. V) [1]. А у преамбулі до Статуту МКС [2] підкреслюється, що «обов'язком кожної держави є здійснення його кримінальної юрисдикції над особами, що несуть відповідальність за вчинення міжнародних злочинів». Разом з тим, держави не обов'язково мають встановлювати повністю ідентичні тим, що містяться у нормах міжнародного права формулювання. Важливим є результат – забезпечення відповідності національного законодавства положенням міжнародних угод та уникнення явних суперечностей між ними. Як вказує Статут МКС «національне імплементуюче законодавство може визначати злочини і принципи кримінальної відповідальності більш широко, ніж Статут, і захист більш детально».

Досягнення цілей, сформульованих державами в міжнародних угодах, здійснюється шляхом проведення цілого комплексу заходів, пов'язаних із зміною внутрішньодержавного законодавства. Тому питання реалізації норм міжнародного кримінального права на території конкретної держави, визначення способів і механізму їх здійснення заслуговує на особливу увагу.

Додамо, що норми міжнародного права, які вимагають від держав встановлення кримінальних санкцій за вчинення відповідних діянь, не можуть безпосередньо діяти в національних правових порядках держав-учасниць міжнародного співтовариства так само, як і норми національного права не можуть діяти в міжнародно-правовій сфері.

Запровадження норм міжнародного права у національний правовий порядок держав прийнято називати імплементацією. Імплементація (міжнародного права) (англ. implementation – «здійснення», «виконання») – фактична реалізація міжнародних зобов'язань на внутрішньодержавному рівні, а також конкретний спосіб впровадження міжнародно-правових норм у національну правову систему. Загалом, термін «імплементація» походить від латинського слова *implegere* – наповнювати, досягати, виконувати (здійснювати) і означає організаційно-правову діяльність держав з метою реалізації своїх міжнародно-правових зобов'язань[3, С.667].

Імплементація міжнародного кримінального права охоплює діяльність із втілення на внутрішньодержавному рівні в життя приписів, які містяться в нормах міжнародного кримінального права. В процесі імплементації вже існуюча кримінально-правова норма чи норма національного кримінального права, що вводиться у внутрішнє право, адаптується внутрішнім законодавцем до умов міжнародного договору.

Загалом на сьогодні, ані у вітчизняній, ані в зарубіжній юридичній літературі не існує єдиного підходу до найменування процесу узгодження національного і міжнародного права. Поряд із терміном «імплементація» використовуються поняття «уніфікацією», «інкорпорація», «гармонізація», «адаптація», «апроксимація», «перетворення» тощо [4, С.9]. Не вдаючись до глибоких досліджень кожного із названих понять та їх співвідношення між собою, зауважимо, що у контексті даної роботи, більш вдалим є використання саме терміну «імплементація» як одного із найбільш поширених способів надання нормам міжнародного кримінального права «життєз-

датності» у національному правопорядку держави.

Розглянемо основні теоретичні підходи до визначення процесу імплементації норм міжнародного права у внутрішньому праві держави, які існують у сучасній правовій доктрині.

Відомий радянський вчений-міжнародник А.С. Гавердовський у своїй фундаментальній роботі, присвяченій імплементації норм міжнародного права, розглядає імплементацію як цілеспрямовану організаційно-правову діяльність держав, яка проводиться індивідуально чи колективно в рамках міжнародних організацій з метою своєчасної, всебічної і повної реалізації прийнятих ними відповідно до міжнародного права зобов'язань [5, С.62]. Таким чином, на думку автора імплементація виступає в якості підготовчої стадії реалізації, яка необхідна для забезпечення своєчасної, всебічної і повної реалізації норм, тобто вона ототожнюється з забезпеченням реалізації.

Можна також погодитися із думкою А. І. Дмитрієва, який вказує, що імплементація – це «здійснення міжнародно-правових норм, спрямоване, насамперед, на виконання міжнародно-правових норм, а також створення на міжнародному і внутрішньодержавному рівнях умов для цього».

Досить часто у літературі із міжнародного права розрізняють такі поняття як міжнародно-правова імплементація та національно-правова. При цьому, зразу слід вказати, що національний і міжнародний механізм імплементації норм міжнародного права, в тому числі і кримінального, це єдине, нерозривне та органічно поєднане поняття.

Поняття «міжнародно-правова імплементація» частіше за все стосується реалізації норм міжнародного права на міжнародному рівні, де основними суб'єктами права виступають держави. Загалом міжнародно-правова імплементація може бути визначена як комплекс правових та організаційних засобів забезпечення імплементації норм міжнародного права на міжнародному рівні. У своїй сукупності ці засоби утворюють міжнародний механізм імплементації норм

міжнародного права [5, С.54]. Особливість цього механізму полягає у тому, що держави зобов'язуються дотримуватися норм міжнародного права щодо протидії злочинам за будь-яких обставин, особливо коли мова йде про міжнародні злочини¹.

Національно-правова імплементація є поняттям значно вужчим ніж загальний термін «імплементація». Відомий радянський вчений Р.А. Мюллерсон вказує, що імплементація (виконання, здійснення) – поняття більш широке, ніж національно-правова імплементація норм міжнародного права. Прийняття норм національного права, необхідних для виконання норм міжнародного права, ще не означає фактичного виконання міжнародно-правових зобов'язань. Міжнародна практика показує, що іноді держава створює необхідні для імплементації міжнародного договору норми національного права, проте не тільки не виконує своїх зобов'язань за договором, а й порушує норми свого національного права, прийняті для імплементації такого договору [6, С.131].

Імплементація норм міжнародного права, і міжнародного кримінального права зокрема, на національному рівні – це безпосередній процес, який об'єктивно вимагає тісної співпраці різних міністерств, відомств і неурядових організацій. Сукупність таких органів і організацій утворює організаційну складову національно-правового механізму імплементації норм міжнародного кримінального права.

Щодо правових засобів механізму імплементації норм міжнародного кримінального права в національне законодавство, у тому числі й кримінальне, слід зазначити, що перш ніж міжнародне зобов'язання буде виконане і шляхом правотворчості відображене у внутрішньому праві, потрібно ретельно проаналізувати вид вказаного

¹ Це означає, що обов'язок тієї чи іншої держави дотримуватися, наприклад, положень, які закріплені, наприклад, у Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 [1] року не залежить від їх дотримання іншими учасниками договору і кожна держава-учасниця має право індивідуально зажадати пояснень щодо порушення положень Конвенції і притягти порушника до відповідальності.

зобов'язання, чи не суперечить воно національній системі права, і який засіб імплементації може бути обраний (відсилка, рецепція, трансформація).

Механізм імплементації норм міжнародного права слід розглядати як сукупність правових засобів, що існують в певних правових і організаційних формах, які використовуються суб'єктами міжнародного права як на міжнародному, так і внутрішньодержавному рівнях для забезпечення досягнення цілей міжнародно-правового регулювання.

В юридичній літературі в якості способів імплементації найчастіше використовуються такі терміни, як трансформація, інкорпорація, рецепція, відсилка². Дедалі частіше ці способи доповнюють поняттям адаптація.

А.С. Гавердовський у згадуваній вже роботі «Імплементація норм міжнародного права», вказує, що у випадку реалізації міжнародно-правових норм на національному рівні необхідні додаткові внутрішньодержавні заходи для перетворення цілей, закладених у нормах міжнародного права, в реальні дії юридичних осіб та громадян, які перебувають під державною юрисдикцією. Як основний інструмент функціональної регламентації діяльності підвладних їй органів щодо імплементації приписів норм міжнародного права держава використовує своє національне право. Сукупність правових заходів, які здійснюються з метою імплементації міжнародно-правових норм, слід розглядати як невід'ємну частину, первинну (правову) стадію загального процесу імплементації норм міжнародного права, сутність якої полягає не в трансформації міжнародно-правових норм у норми національного права, а як процес сприйняття (рецепції) національним правом правил міжнародних договорів. Автор розрізняє два основні види рецепції: загальну і часткову. Загальною рецепцією позначається закріплення в конституціях держав настанови про те, що міжнародні договори є частиною національного права. Частко-

ва (індивідуальна) рецепція національним законодавством правил міжнародних договорів може відбуватися у формах інкорпорації, трансформації та конкретного відсилання.

Рецепція містить у собі два істотних моменти: по-перше, сприйняття національним правом міжнародних приписів через механізм ратифікації чи схвалення (затвердження) міжнародних договорів і, по-друге, передачу (трансмісію) прав і обов'язків, покладених договором на державу, компетентним державним органам з метою безпосередньої їхньої реалізації. А.С. Гавердовський вважає, що сама норма міжнародного права, як форма існування приписів міжнародного права, як регулятор міждержавних відносин, залишається непохитною і обов'язковою для суб'єктів, що її створили. Нові норми, які формуються в результаті правової імплементації міжнародних договорів, є типовими нормами внутрішнього права, і по своїй сутності не відрізняються від норм національної системи права. Вони функціонують як елементи цієї системи, підкоряються її принципам і процесуальним формам [5, С.58].

Зміст і форма національно-правової норми, яка була створена в результаті рецепції, можуть не збігатися зі змістом і формою приписів міжнародного права. Однак, сприймаючи національним правом правила міжнародно-правових норм, держава не може змінювати сутності норм міжнародного права, тому що це означало б порушення міжнародного права з наслідками, що звідси випливають, у вигляді відповідальності чи санкцій [5, С.78]. Тобто вчений використовує поняття «рецепція» для опису процесу підключення національного права з метою вирішення задачі по втіленню на внутрішньодержавному рівні міжнародно-правових приписів, терміни «інкорпорація», «трансформація» і «відсилка» використовує для позначення сприйняття національним законодавством норм міжнародного права.

За інкорпорації до національних систем права вводяться норми, зовнішньо цілком ідентичні з нормами відповідного міжнародно-правового акта. В більшості випад-

² Як і відносно терміну «імплементація», в юридичній науці немає одностайності щодо змісту цих понять.

ків зазначений міжнародно-правовий акт цілком зберігає свою форму, в тому числі й найменування, хоч і виступає у внутрішньодержавній сфері вже як закон.

Трансформація, на думку А. С. Гавердовського, на відміну від інкорпорації, є якісно іншою, більш глибокою правовою дією, пов'язаною не лише з відтворенням, а й з переробкою норм певного міжнародного договору відповідно до загальних принципів національного права. Правовим результатом трансформації, на відміну від інкорпорації, є не тільки доповнення чинного внутрішнього права, а й зміна норм у зв'язку з вимогами міжнародної угоди. Акти ратифікації та опублікування не є актами трансформації міжнародно-правових норм у норми національного права. Трансформаційні акти не приймаються також при укладанні так званих самовиконуваних договорів, імплементація яких обмежується тільки дотриманням їхніх правил.

Відсилка, як зазначає автор, полягає у вказівці національного закону на те, що певна конкретна поведінка державних органів, посадових осіб і громадян повинна регулюватися загальними настановами або конкретними правилами договору чи звичаю, а не національного закону. Відсилка розглядається не як дозвіл на безпосередню дію норм міжнародного права на території держави, а як законодавча настанова, що санкціонує можливість застосування правил, зафіксованих у міжнародному договорі, для регулювання певних внутрішньодержавних відносин.

Є.Т. Усенко трактує поняття трансформації в широкому розумінні і пише про неї як про об'єктивне явище, що виражається в різних способах виконання міжнародних зобов'язань держави за допомогою видання нею національно-правових актів³. Причому рецепцію і відсилку зазначений автор розглядає як різновиди трансформації. Але в цілому всі різновиди трансформації він підрозділяє на два види: генеральну і спеці-

³ У юридичній літературі наводилися як думки з приводу того, що широко розуміння трансформації, так і оцінка трансформації як способу імплементації міжнародного права є недостатньо коректними.

альну. Генеральна трансформація – це встановлення державою у своєму внутрішньому праві загальної норми, яка надає міжнародно-правовим нормам сили внутрішньодержавної дії. Спеціальна трансформація полягає в наданні державою конкретним нормам міжнародного права сили внутрішньодержавної дії шляхом відтворення їх у законі текстуально або у вигляді положень, адаптованих до національного права, чи шляхом законодавчого вираження згоди на їхнє застосування іншим способом [7, С.16]. С.В. Черниченко також широко підходить до поняття трансформації [8, С.147]. Під трансформацією він розуміє насамперед процес приведення державою свого внутрішнього права у відповідність до міжнародного з метою забезпечення виконання розпоряджень, дозволів і заборон, встановлених останнім. Як зазначає автор, для найменування даного процесу пропонуються терміни «рецепція», «національно-правова імплементація», проте кожен з них, на його думку, має вади. Термін «трансформація» не позначає якихось змін та перетворення міжнародних норм у національні. Для забезпечення здійснення таких норм держави у разі потреби приймають необхідні внутрішньоправові норми. На думку авторів підручника «Міжнародне право. Основи теорії», «навіть за великого бажання пояснити цей процес терміном «трансформація» дуже складно, проте багато вчених, застерігаючи, що таке визначення умовне, продовжують такий процес узгодження іменувати трансформацією» [9, С.260]. Цю точку зору підтримує А.Г. Хачатурян, яка вважає, що сам термін «трансформація» абсолютно не адекватний процесам, що відбуваються при цьому. Норми двох систем права не можуть перетворюватися одна в іншу через їх абсолютно різну природу та призначення. У будь-якому випадку вони залишаються нормами тієї самої системи права, в котрій виникли [10, С.29]. Трансформація за юридичною технікою може здійснюватися у таких формах як інкорпорація, легітимація та відсилання.

Інкорпорація, на думку С. В. Черниченка, це формальне «включення» норм міжнародного договору до внутрішнього права

держави за допомогою «включення» самого договору в його законодавство. Фактично приймається новий закон або підзаконний акт, зовнішньо цілком ідентичний до міжнародного договору, що повторює його назву, структуру, формулювання тощо.

Легітимація визначається як прийняття особливого національного акта з метою забезпечення виконання державою норм міжнародного права або індивідуальних міжнародно-правових настанов (автор зазначає, що термін «легітимація» не є загальновизнаним і використовується для стислості). Такий національний акт не наслідує всіх зовнішніх ознак відповідного міжнародного правового акта.

Відсилка як самостійний різновид трансформації означає використання відповідно до розпорядження внутрішньодержавного права для врегулювання будь-яких внутрішньодержавних відносин правил, встановлених міжнародними договорами або звичаями. Проте автор відразу застерігає, що внутрішньодержавні відносини регулює не норма міжнародного права, а відсильна норма внутрішньодержавного правового акта. Цей процес має таке пояснення: відсилка становить зміст трансформаційної норми, відповідно до якої міжнародно-правові правила в певних випадках розглядаються і як внутрішньодержавні. У внутрішньодержавному праві з'являються норми, формулювання яких ідентичні до міжнародно-правових норм, які є об'єктом відсилки. Як стверджує вчений, внутрішнє право держави за допомогою відсилки збагачується новими нормами, а законодавство залишається без змін [8, С.164].

На особливу увагу заслуговує також аналіз концепції узгодження норм міжнародного права і національного права та тих способів та засобів, за допомогою яких відбувається цей процес, яку запропонував В. Г. Буткевичу своїй монографії «Співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права» [11]. На думку вченого, в узгодженні двох систем права головним завданням є не створення нових норм в одній із систем права, а приведення у відповідність уже створених норм. Автор також вказує, що немає необхідності перетворювати

норми однієї системи права в іншу, треба лише, аби вони сприяли, а не протидіяли одна одній у функціонуванні. До методів узгодження внутрішньодержавних правових актів з міжнародно-правовими приписами учений відносить: відсилку, рецепцію, паралельну правотворчість, уніфікацію і перетворення.

При відсилці до міжнародного права законодавець, регулюючи внутрішньодержавні відносини, не відтворює норми міжнародного права, а відсилає до міжнародно-правового припису. Під час відсилки модель поведінки одна (формулюється лише в одній системі права, в іншій системі тільки вказується джерело, де з моделлю можна «ознайомитися»), а різні відносини, різні суб'єкти, в результаті — різні норми та різний результат правового регулювання.

Суть рецепції за В.Г. Буткевичем полягає в тому, що законодавець запозичує в міжнародному праві модель поведінки і надає їй юридичного обов'язку для суб'єктів внутрішньодержавного права у внутрішньодержавних відносинах. Норми міжнародного права відтворюються без будь-яких змін у національному законодавстві.

Суть паралельної правотворчості, продовжує автор, полягає в тому, що єдина модель поведінки запроваджується в обох правових системах паралельно, юридично незалежно. Метод уніфікації є процесом скерованих дій для узгодження єдності приписів у двох правових системах. Перетворення як метод узгодження передбачає внесення змін, доповнень, уточнень у національне законодавство. За перетворення норма національного права трансформує не норму міжнародного права, а норму внутрішньодержавного права [11, С.235].

Аналізуючи різноманіття форм імплементації, В.Г. Буткевич, слушно резюмує, що погоджувати міжнародне і внутрішньодержавне право на стадії реалізації може тільки держава [11, С.269].

Аналіз наведених теоретичних позицій щодо способів імплементації норм міжнародного права у національне право держави не тільки свідчить про багатоманітність понять та їх прикладного і теоретичного

розуміння, але і дає можливість стверджувати, що в залежності від різних факторів може бути доцільним будь-який із зазначених способів реалізації норм міжнародного права у національному законодавстві та що держава повинні мати в своєму розпорядженні всі ці способи і користуватися ними відповідно до потреб своєї практики. Усе це в повній мірі стосується і імплементації норм міжнародного кримінального права у національне кримінальне законодавство. При цьому можна вважати, що відсилка є найбільш простою формою реалізації норм міжнародного права на території держави, оскільки вона не передбачає будь-якої переробки норм, на які йде посилання, а просто відсилає до них, як до норми, що врегульовує ті чи інші відносини у внутрішньодержавному праві [12].

З практичної точки зору держави можуть використовувати різноманітні підходи для запровадження норм міжнародного кримінального права у внутрішнє законодавство. У більшості заснованих на звичаєвому праві систем та інших дуалістичних систем відомий процес підготовки відповідного законодавства, норм, декретів, урядових постанов або декларацій для імплементації міжнародних договорів. Рішення про конкретну форму імплементаційного закону може прийматися кожною державою відповідно до її власної ієрархії законів. Найголовніше, щоб це законодавство адекватно та ефективно відбивало положення сформульовані у нормах міжнародного права. У моністичних системах імплементація норм міжнародного кримінального права також цілком може бути пов'язана із внесенням змін в діючі національні закони. При цьому методи запровадження норм міжнародного кримінального права можна виокремити у три групи: метод аналогії (полягає в тому, щоб розглядати злочини, визначені в міжнародних конвенціях, як такі, що не відрізняються від передбачених національним кримінальним законодавством); бланкетний метод (національне законодавство відсилає до положень міжнародних конвенцій, що визначають правопорушення); метод конкретного інкримінування (полягає в тому, щоб

передбачити у внутрішньому законодавстві відповідальність за злочини, що відповідають кожному конкретному протиправному діянню, визначеному в конвенціях). Використовуються ці методи або на альтернативній основі, або з поєднанням елементів різних методів. Наприклад, у Посібнику для ратифікації та імплементації Римського Статуту [13] вказується, що достатніми для приведення законодавства країни у відповідність до положень Статуту МКС є такі заходи: 1) прийняти визначення, яке повністю відтворює текст відповідної статті Статуту чи містить пряму відсилку до нього; 2) закріплення окремих складів злочинів для кожного з діянь, згаданих у Статуті. Допускається певна зміна визначення відповідного злочину, але зі збереженням аналогічного зі Статутом змісту або ж з його розширенням, щоб гарантовано не давати можливості винним уникнути відповідальності; 3) можливість притягувати до кримінальної відповідальності на основі загальнокримінальних складів злочинів. Одним зі способів тут називається закріплення у національному законодавстві складів злочинів, подібних за змістом, якщо не за формою, до складів злочинів, закріплених у Статуті. Держави можуть переслідувати за діяння, яке прирівнюється до визначених у Статуті злочинів, використовуючи достатньо серйозні національні склади злочинів [14, С.195].

Як б форма імплементації не застосовувалася в державі, головним є наслідок такого процесу – здатність держави ефективно і добросовісно виконувати зобов'язання щодо санкційного забезпечення міжнародних норм, спрямованих на захист миру і безпеки людства.

Література

1. Конвенция о предупреждении преступления геноцида и наказании за него от 9 декабря 1948 года //» Международная защита прав и свобод человека». – Москва, Юридическая литература, 1990 год.
2. Rome Statute of the the International Criminal Court [Електронний ресурс]: від 17 липня 1998 р. – Режим доступу: <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/>

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена загальнотеоретичним питанням національно-правової імплементації норм міжнародного кримінального права. Розглянуто основні наукові підходи до визначення і розкриття змісту термінів «трансформація», «інкорпорація», «рецепція», «відсилка» та встановлено які із форм імплементації є найбільш поширеними у практиці.

SUMMARY

The article is devoted to general theoretic issues of national legal implementation of international criminal law. The main research approaches to the definition and disclosure of the contents of the terms "transformation", "incorporation", "reception", "reference" have been examined. It was found what of the forms of implementation are most common in practice.

Legal+Texts+and+Tools/ (Римський Статут Міжнародного кримінального суду [Електронний ресурс]: від 17 липня 1998 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>)

3. Юридична енциклопедія : [в 6 т.] / [редкол. : Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. – К. : Вид-во «Українська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана. – 1998–2004. – С. 667.

4. Шемшученко Ю. С. Гармонізація законодавства України з міжнародним і Європейським правом / Ю. С. Шемшученко // Європа, Японія, Україна: шляхи демократизації державно-правових систем. Матеріали міжнародної наукової конференції 17–20 жовтня 2000 р. – К., 2000. – С.8–14.

5. Гавердовский А. С. Имплементация норм международного права / А. С. Гавердовский. – К. : Вища школа, 1980. – 319 с.

6. Мюллерсон Р.А. Национально-правовая имплементация международных договоров / Р. А. Мюллерсон – М. : Наука, 1980. –235 с.

7. Курс международного права. – [в 7 т.] / [Ю. А. Баскин, Н. Б. Крылов, Е. Т. Усенко и др.] ; отв. ред. Р. А. Мюллерсон, Г. И. Тункин. – М. : Наука, 1989-1993.Т.1 : Понятие, предмет и система международного права. – 1989. – 360 с.

8. Черниченко С. В. Трансформация международного права во внутригосударственное в ее различных проявлениях //

Теория международного права: В 2 т. М., 1999. – Т. 1. – С. 145-170.

9. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. –608 с.

10. Хачатурян А. Г. Унификация коллизионных норм в международном частном праве / А. Г. Хачатурян. – К. : Наук. думка, 1993. – 126 с.

11. Буткевич В.Г. Соотношение внутригосударственного и международного права. – Киев: Вища школа, 1981. – 311с.

12. Трунцевский Ю. В. Способы инкорпорации международно-правовых норм в российской уголовно-правовой системе [Електронний ресурс] / Ю. В. Трунцевский, А. А. Цветков. – Режим доступу: <http://www.lawmix.ru/comm/1469/>

13. International Criminal Court: Guidelines for effective implementation of the Rome Statute [Електронний ресурс] / [Amnesty International] (AI Index: IOR 40/013/2004). – September 1, 2004. – Режим доступу: <http://web.amnesty.org/library/print/ENGIOR400132004>

14. Кучевська С. П. Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду : Дис... канд. наук: 12.00.08 – 2009. – 328с.